

FACULTAT DE CIÈNCIES POLÍTQUES I DE SOCIOLOGIA

LLICENCIATURA: **SOCIOLOGIA**

ASSIGNATURA: **21057 ESTRUCTURA I CANVI SOCIAL (8 crèdits)**

DURADA: **Primer Semestre**

CURS: **Tercer**

CURS ACADÈMIC: **2005/2006**

Responsables de l'assignatura: Pep Adelantado (Grup51) i Xavier Rambla (Grup 1)

OBJECTIUS

Presentar el problema sociològic del canvi social i proporcionar una guia per a l'estudi de la mundialització. Completar la formació sobre l'anàlisi de l'estructura social relacionant diverses qüestions teòriques (les desigualtats, l'acció social i el canvi) i comparant diverses realitats socials.

CONTINGUT

A. El canvi social

1. Els conceptes d'estructura i d'estructura social
2. L'estructura i l'acció social
3. La persistència i el canvi social
4. Eines conceptuals per analitzar el canvi social
5. La metàfora del creixement
6. Metodologia de l'anàlisi del canvi social

B. Un canvi social contemporani: la globalització

7. El món com a objecte d'estudi
8. La globalització i el sistema mundial
9. Conclusió: la complexitat del canvi a escala mundial

LECTURES OBLIGATÒRIES

Bloc 1: Conceptes generals

Beltrán, M. (2001) "Sobre la noción de estructura social", *Revista Internacional de Sociología*, 30, pp.7-28.

Bloc 2: Estructura, acció, permanència i canvi

Francisco, Andrés de (1997) *Sociología y cambio social*. Barcelona: Ariel, pp. 47-108.

Rostow, W.W. (1990) "Las cinco etapas del crecimiento: un resumen", a *Las etapas del crecimiento económico. Un manifiesto no comunista*. Madrid: MTAS, pp. 57-70.

Bloc 3: Estructura, acció, permanència i canvi

Sztompka, Piotr (1993) *Sociología del cambio social*. Madrid: Alianza, pp. 217-237.

Bloc 4: Exemples de canvis socials

Aguilar, S. (2001) "Movimientos sociales y cambio social. ¿Una lógica o varias lógicas de acción colectiva?", *Revista Internacional de Sociología*, 30, pp. 29-62.

Boltanski, L. & Chiapello, E. (1999) "Conclusión: la fuerza de la crítica", a *El nuevo espíritu del capitalismo*. Barcelona: Akal, pp. 599-647.

Bloc 5: La situació del món

Kerbo, Harold R. (1998) *Estratificación social y desigualdad. El conflicto de clases en perspectiva histórica y comparada*. Madrid: McGraw-Hill, pp. 251-288.

Vaquero, Carlos (2000): "Globalización, empleo y desigualdad salarial. La utopía de los mercados libres globales", a Antonio Antón (Coordinador): *Trabajo, derechos sociales y globalización. Algunos retos para el siglo XXI*. Madrid: Talasa, pp. 32-86.

Bloc 6: Debats teòrics sobre la globalització

Castells, M. (1997) *La sociedad red. La era de la información*. Madrid: Alianza, pp. 27-53

Giddens, A. (1991) *Consecuencias de la modernidad*. Madrid: Alianza, pp. 15-79.

Bloc 7: Debats teòrics sobre la globalització, el capitalisme i la ciutat

Sassen, S. (2003) *Contrageografías de la globalización*. Barcelona: Mapas, pp. 27-66.

Sklair, L. (2003) *Sociología del sistema global*. Barcelona: Gedisa, pp. 81-122

Bloc 8: Teories polítiques sobre la globalització

Held, D. et al. (2002) *Transformaciones globales. Política, economía y cultura*. México D.F.: Oxford University Press, pp. 515-565.

SEMINARIS SOBRE LES LECTURES OBLIGATÒRIES

Cada grup es dividirà en dos subgrups A i B d'acord amb les llistes que es faran públiques la primera setmana de curs.

Subgrup	Seminari 1	Seminari 2	Seminari 3	Seminari 4	Seminari 5
A	Bloc 1, 3 Oct	Bloc 2, 17 Oct	Bloc 4: 14 Nov	Bloc 5: 28 Nov	Bloc 7: 19 Des
B	Bloc 1, 3 Oct	Bloc 3, 7 Nov	Bloc 4: 21 Nov	Bloc 6: 12 Des	Bloc 8: 9 Gen

Tutories dels professors responsables de l'assignatura

Pep Adelantado:

Dll 10:30-11:30h (Despatx IO-224 Fac. CC.C)

Dc 17:30-18:30h, Dj 17:30-18:30h (Despatx B3-143A, Fac. CC Pol i Soc)

Xavier Rambla:

Dll 11-12:15h, Dj 18:30-20h i Dv 12:15-14h (Despatx B3-183, Fac. CC Pol i Soc)

MÈTODE D'AVUACIÓ

Cada estudiant ha de lliurar tres exercicis.

1. 30% Recensió-assaig de les lectures bàsiques i de les exposicions a classe sobre el canvi social (Blocs 1-4). Una extensió de 10 pàgines com a màxim. *Data de lliurament: 24/11/2005.*
2. 30% Recensió-assaig de les lectures bàsiques i de les exposicions a classe sobre la globalització (Blocs 5-8). Una extensió de 10 pàgines com a màxim. *Data de lliurament: 12/01/2006.*
3. 40% Treball pràctic (màxim de tres persones). Les orientacions generals es presentaran el primer dia de curs, i s'especificaran mitjançant successives sessions pràctiques d'assistència obligatòria. *Caldrà lliurar una primera proposta abans del dia 30 de novembre. La data de lliurament definitiu serà el dia de la data oficial d'examen que fixi la facultat.*

Es realitzaran controls d'assistència aleatoris a les classes magistrals i continus a tots els seminaris i les sessions de pràctiques. Les persones que no respectin les dates de lliurament o acumulin absències injustificades hauran de superar una prova específica al mes de febrer per ser avaluades en aquesta convocatòria. El darrer dia lectiu es farà pública una llista amb el nom d'aquestes persones.

BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTACIÓ

A. El canvi social

Textos bàsics

- Aguilar, Salvador (2001): *Ordre i desordre*. Barcelona.
- Amin, S. (1985) *La acumulación en escala mundial* México: siglo XXI.
- (1999) *El capitalismo en la era de la globalización* Barcelona: Paidós.
- Benería, L. (1979) "Reproducción, producción y división sexual del trabajo", *Mientras Tanto*, 6, pp. 47-84.
- Boudon, R. (1981) *La lógica de lo social* Madrid: Rialp.
- Bourdieu, P. & Wacquant, J.L. (1994) *Per a una sociologia reflexiva* Barcelona: Herder.
- Coleman, J.S. (1988) "Social Capital in the Creation of Human Capital", *American Journal of Sociology*, 94, pp. 95-120.
- Elster, Jon (1997): *El cambio tecnológico. Investigaciones sobre la racionalidad y la transformación social*. Barcelona, Gedisa.
- Feito, Rafael (1995): *Estructura social contemporánea. Las clases sociales en los países industrializados*. Madrid, Siglo XXI.
- Francisco, Andrés de (1997): *Sociología y cambio social*. Barcelona, Ariel.
- Julia, S. (1989) *Historia social/ sociología histórica* Madrid: s.XXI
- Giddens, A. (1990[1993]) *Consecuencias de la modernidad* Madrid Alianza.
- Sztompka, Piotr (1993) *Sociología del cambio social*. Madrid, Alianza.
- Thompson, E.P. (1981) *Miseria de la teoría* Barcelona: Crítica.
- Tilly, Ch. (1991[1984]) *Grandes estructuras, procesos amplios, comparaciones enormes* Madrid: Alianza.

Textos complementaris

- Anderson, P. (1985) *Teoría, política e historia* Madrid: s.XXI
- Arendt, Hanna (1990): *Sobre la revolución*. Madrid, Alianza.
- Beck, U.; Giddens, A. & Lash, S. (1995) *Reflexive Modernization* London: Polity.
- Bell, Daniel (1986): *El advenimiento de la sociedad post-industrial*. Madrid, Alianza.
- Benedicto, Jorge y Morán, M^a Luz (eds.) (1995): *Sociedad y política. Temas de sociología política*. Madrid, Alianza.
- Berger, P. (1986) *La revolución capitalista* Madrid: Península.
- Blau, P. (1982[1964]) *Intercambio y poder en la vida social* Madrid: MORA.
- Collins, R. (1991) "Las cadenas rituales de interacción y la producción del orden social estratificado", in: González de la Fe, T. (ed.) *Sociología: Unidad y Diversidad* Madrid: CSIC- IESA
- Dahl, Robert (1989): *La poliarquía: participación y oposición*. Madrid, Tecnos
- Dharendorf, Ralf (1990): *El conflicto social moderno. Ensayo sobre la política de la libertad*. Madrid, Mondadori.
- Elias, N. (1982[1939]) *Power and Civility. The Civilizing Process* 2 vols New York: Pantheon.
- Elster, J. (1983) *Sour Grapes. Studies in the Subversion of Rationality* Cambridge: Cambridge University Press.
- Flynn, D. (1984) "El desarrollo del primer capitalismo a pesar de los metales preciosos: una interpretación anti-Wallerstein", *Revista de Historia Económica*, año II, 2
- Frank, A.G. (1971b) *El desarrollo del subdesarrollo* Barcelona: Anagrama.
- (1979) *La acumulación mundial: 1492-1780* Madrid: s.XXI
- Furtado, C. (1965[1964]) *Dialéctica del desarrollo. Diagnóstico de la crisis del Brasil* México- Buenos Aires: FCE.
- Fontana, J. (1992) *La història després de la fi de la història* Vic: Eumo Editorial.
- Fukuyama, F. (2001) "Social capital, civil society and development", *Third World Quarterly*, 22 (1), pp. 7—20.
- Hammar, T et al. (1997) *International Migration, Immobility and Development* Oxford/ New York: Berg.
- Humphries, J. & Rubery, J. (1984) "The Reconstitution of the Supply Side of the Labour Market: the Relative Autonomy of Social Reproduction", *Cambridge Journal of Economics*, 8 (4), pp.331-346.
- Kontopoulos, K. (1993) *The Logics of Social Structure* Cambridge: Cambridge University Press.
- Giddens, A. (1984) *The Constitution of Society* Cambridge: Polity.
- (1992) *The Transformation of Intimacy* Cambridge: Polity
- Lash, S. & Urry, J. (1994) *Economies of Signs and Space* London: Sage.
- Lipset, M.S. (1987[1955]) *El hombre político. Las bases sociales de la política* Madrid: Tecnos.
- (1992[1959]) "Algunos requisitos sociales de la democracia: desarrollo económico y legitimidad política", en: AA.VV. *Diez textos básicos de ciencia política* Barcelona: Ariel.
- Luhman, N. (1998) *Complejidad y modernidad de la unidad a la diferencia* Madrid: Ed. Trotta.
- Martí, S. (2001) "¿Y después de las transiciones qué? Un balance y un análisis de las teorías del cambio político", *Revista de Estudios Políticos*, 113, pp. 101--124.

Marx, K. (1976, 1978, 1980) *El Capital. Crítica de la economía política* Barcelona: Grijalbo (OME)

-- & Hobsbawm, E. (1984) *Formaciones económicas precapitalistas* Barcelona: Crítica.

Mills, Ch.W. (1987[1959]) *La imaginació sociològica* Barcelona: Herder.

Moore, Barrington (1991): *Los orígenes sociales de la dictadura y la democracia*. Barcelona, Península.

Myrdal, G. (1996) "Facets of the Negro Problem", in: Holmwood, J. (ed) *Social Stratification*, Cheltenham: An Elgar Ref. Collection.

Nisbet, R. Et al. (1988) *El cambio social* Madrid: Alianza Editorial.

Offe, C. (1985) *Disorganized Capitalism* London: Polity.

Olson, Mancur (1986): *La lógica de la acción colectiva*. Barcelona, Ariel.

Porpora, D.V. (1987) *The Concept of Social Structure* New York: Greenwood Press

Riechmann, J. y Fernández Buey, F. (1994): *Redes que dan libertad. Introducción a los nuevos movimientos sociales*. Barcelona, Paidós.

Rust, A. i altres (1999) "Research Strategies in Comparative Education", *Comparative Education Review*, 13(2), pp. 86-109.

Santos, B.S. (1994) *Pela Mao de Alice* Lisboa: Afrontamento.

--(1995) *Toward a New Common Sense* London: Routledge.

Skocpol, Th. (1979) *States and Social Revolutions* Cambridge: Cambridge University Press.

Tarrow, S. (1997) *El Poder en movimiento: los movimientos sociales, la acción colectiva y la política* Madrid: Alianza.

Teune, H. (1990) "Comparing Countries: Lessons Learned", a: Oyen, E. (ed.) *Comparative Methodology. Theory and Practice in International Social Research* London: SAGE/ International Sociological Association.

Tilly, C. (1992) "Prisioneros del Estado", *Revista Internacional de Ciencias Sociales*, 133, pp. 351-359.

Villasante, T.R. (1995) *Las democracias participativas* Madrid: Ediciones HOAC.

Wallerstein, I. (1979[1974]) *El moderno sistema mundial* 2 vols Madrid: sXXI.

-- (1997): *El futuro de la civilización capitalista*. Barcelona, Icaria. Págs. 69-99.

Williams, Raymond (1984): *Hacia el año 2000*. Barcelona, Crítica.

Weber, M. (1971) *Economía y sociedad* Madrid: Edicusa.

Zabala, I. (1999) "Un viaje a través del tiempo: treinta años de pensamiento económico feminista en torno al desarrollo", en: Carrasco, C. (ed) *Mujeres y economía* Barcelona: Icaria.

Zabala, I. (2001) "El desarrollo humano desde una perspectiva de género", en: Ibarra, P. & Unceta, K. (coords) *Ensayos sobre el desarrollo humano* Barcelona: Icaria.

B. Un canvi social contemporani: la globalització

Anàlisi de la globalització

Bauman, Z. (2000) *Globalization: the Human Consequences* London: Polity.

Beck, Ulrich (1998): *¿Qué es la globalización?. Falacias del globalismo, respuestas a la globalización*. Barcelona, Paidós.

Berger, P. & Huntington, S. (2003) *Globalizaciones múltiples* Barcelona: Ariel.

Castells, M. (1997-8) *La era de la información* 3 vols Madrid: Alianza.

Entrena, Francisco (2001): *Modernidad y cambio social*. Madrid, Trotta.

Fligstein, N. (1996) "Markets as Politics: A Political- Cultural Approach to Market Institutions", *American Sociological Review*, 61(4), pp.656—673.

Giddens, A. (1990[1993]) *Consecuencias de la modernidad* Madrid Alianza.

Held, D. & McGrew, Goldblatt, D. & Perraton, J. (2000). *Global transformations. Politics, Economics and Culture*. Cambridge, Polity.

Sklair, L. (1997) "Social movements for global capitalism: the transnational capitalist class in action", *Review of International Political Economy*, 4(3), pp. 514—538.

Hirst, P. & Thompson, G. (1999) *Globalization in Question* Malden: Polity Press.

Jessop, Bob (2001) 'On the Spatio-Temporal Logics of Capital's Globalization and their Manifold Implications for State Power', published by the Department of Sociology Lancaster University at: www.comp.lancs.ac.uk/sociology, 10/2003.

Kerbo, Harold R. (1998): *Estratificación social y desigualdad. El conflicto de clases en perspectiva histórica y comparada*. Madrid, McGraw-Hill.

Vaquero, Carlos (2000): "Globalización, empleo y desigualdad salarial. La utopía de los mercados libres globales". En: Antonio Antón (Coordinador): *Trabajo, derechos sociales y globalización. Algunos retos para el siglo XXI*. Madrid, Talasa. Págs. 32-86.

Sassen, S. (2003) *Contrageografías de la globalización* Barcelona: Mapas.

Sklair, L. (1997) "Social movements for global capitalism: the transnational capitalist class in action", *Review of International Political Economy*, 4(3), pp. 514—538.

Yaghmaian, B. (1998) "Globalization and the State: The Political Economy of Global Accumulation and Its Emerging Mode of Regulation", *Science and Society*, 62(2), pp.241-265.

Globalització econòmica: algunes referències

Berzosa, Carlos (coord.) (1994): *La economía mundial en los 90. Tendencias y desafíos*. Barcelona, Icaria-Fuhem.

Bilbao, A.; Barco, E. y otros (1994): *Desarrollo, pobreza y medio ambiente. FMI, Banco Mundial, GATT, al final del siglo*. Madrid, Talasa.

Bresser, L.C.; Maravall, J.M. y Przeworski, A. (1995): *Las reformas económicas en las nuevas democracias. Un enfoque socialdemócrata*. Madrid, Alianza

Esping-Andersen, G. (ed) (1996) *Welfare States in Transition. National Adaptations in Global Economies* London: SAGE/ United Nations Research Institute for Social Development.

Fernández Durán, Ramón (1996) *La explosión del desorden. La metrópoli como espacio de la crisis global*. Madrid, Fundamentos.

Mesa, Roberto (1992): *La nueva sociedad internacional*. Madrid, Centro de Estudios Constitucionales.

Montes, Pedro (1996): *El desorden neoliberal*. Madrid, Trotta.

Morales, Abelardo (comp.) (1993): *Cambio y orden mundial*. Costa Rica, Flacso.

Navarro, Vicenç (1997): *Neoliberalismo y Estado del bienestar*. Barcelona, Ariel.

Tortosa, José M^a (1992): *Sociología del sistema mundial*. Madrid. Tecnos.

Vidal Villa, José María (1995): *Cap a una economia mundial*. Barcelona, Publicacions de la Universitat de Barcelona

C. Estructura social de les regions del món

Amèrica Llatina

CEPAL (2003) *Panorama Social de América Latina* [en línia] www.eclac.org, anual. (Informes i dades sobre classes i gèneres)

Dahan, M. & Gaviria, A. (2001) "Sibling Correlations and Intergenerational Mobility in Latin America", *Economic Development and Cultural Change*, pp. 534-554. (Hipòtesi sobre la modernització i la mobilitat)

Portes, A. i Hoffman, K., (2003), "Las estructuras de clase en América Latina: composición y cambios durante la era neoliberal", *Serie Políticas Sociales de CEPAL*, 68, <www.eclac.org>

Roberts, E. (2003) "Social Inequalities Without Class Cleavages in Latin America Neoliberal Era", *Studies in Comparative International Development*, Winter 2002, Vol. 36, No. 4, pp. 3-33. (Anàlisi neoweberiana de les classes socials)

World Bank (2004) "Summary", *Inequality in Latin America: Breaking with History?* [en línia] www.worldbank.org, 12/2004. (Intent de síntesi de l'anàlisi sociològica i la teoria del capital humà)

Països Àrabs

Burgat, F. (1996) *El islamismo cara a cara* Barna: Ed Bellaterra (Anàlisi política crítica tesi dels motius religiosos primordials)

Economic Research Forum (2002) "Labour Markets and Human Resource Development", *Economic Trends in the MENA region* on line www.erf.org.eg/html/trends02.asp, 06/2005. (Panorama estadístic)

Memissi, F. (1993) *Marruecos a través de sus mujeres*. Barna: Ed Oriente y Mediterráneo.

-- (1995) *El poder olvidado* Barcelona: Icaria. (Relacions de gènere a un país àrab)

UNDP (2002, 2003) Arab Human Development Report [en línia] www.undp.org, 10/2003. (Panorama estadístic)

Weiffen, K. (2004) "The Cultural Economic Syndrome: Impediments to Democracy in the Middle East", *Comparative Sociology*, Volume 3, issue 3-4, pp. 353-375. (Tesi 'cultura condició política')

Països de l'OCDE vegeu també Estructura Social I i II, Kerbo

Cousins, C., (1998), "Social exclusion in Europe: paradigms of social disadvantage in Germany, Spain, Sweden and the United Kingdom", *Policy and Politics*, 26(2): 127-146.

--(2000), "Women and Employment in Southern Europe: The Implications of Recent Policy and Labour Market Directions", *South European Society and Politics*, 5(1): 97-122. (Estructura de classes i relacions de gènere)

Domhoff, G.W. (1996[1967]) "Is the American Upper Class a Governing Class?", in: Holmwood, J. (ed) *Social Stratification*, 3 vols, Cheltenham: An Elgar Reference Collection. (Anàlisi de les elits als EUA i tots els països occidentals)

Galbraith, J.K. (1992) *La cultura de la satisfacción* Barcelona: Ariel. (Classes socials i política als EUA)

Goldthorpe, J.H., (2002), "Globalisation and Social Class", *West European Politics*, 25(3): 1-28.

Korpi, W. & Palme, J. (1998) "The Paradox of Redistribution and Strategies of Equality: Welfare State Institutions, Inequality and Poverty in the Western Countries", *American Sociological Review*, 63 (5), pp. 661-688. (Estructures de classe i relacions de gènere)

Wilson, W.J. (1987) *The Truly Disadvantaged. The Inner City, the Underclass and Public Policy* Chicago and London: The University of Chicago Press. (Anàlisi de l'estructura de classe i de l'exclusió de la població negra als EUA)

Wright, E.O. (1997) *Class Counts* Oxford: OUP.

Altres regions del món (vegeu també Kerbo)

Amin, S. (1985) *La acumulación en escala mundial* México: siglo XXI. (Àfrica)

Attané, I. (2002) "A half century of Chinese socialism: the changing fortunes of peasant families", *Journal of Family History*, 27(2): 150-171.

Castells, M. (1998) *La era de la información Vol 3* Madrid: Alianza. (Àfrica, Rússia, Àsia)

Förster, M; Jesuit, D. & Smeeding, Th (2003) "Regional Poverty and Income Inequality in Central and Eastern Europe. Evidence from the Luxembourg Income Study" *WIDER Discussion Paper* No. 2003/65 www.wider.unu.edu

Mamdani, M. (2003) "Darle sentido político a la violencia en el África postcolonial" , *ISTOR*, núm. 14.
Mathews, R. (2000) "Gender Inequality and Economic Growth in Rural China", *Social Science Research*, 29: 606-632.
UNDP (2003) *Hum. Dev. Reports of Indian States* [en línea], www.undp.org, 01/2003.
Yemtsov, R. (2003) "Quo Vadis? Inequality and Poverty Dynamics across Russian Regions" WIDER Discussion Paper No. 2003/67 www.wider.unu.edu

D. Recursos electrònics

Base de Dades Robinson Rojas: Recull bibliogràfic i estadístic sobre desenvolupament a les regions del món
<http://rojasdatabank.net/alle0000/alleind.htm>
Comisión Económica para América Latina y el Caribe: Informes econòmics i socials. Font principal sobre l'estructura social d'Amèrica Llatina
www.eclac.cl
Control Ciudadano (Observatori de l'equitat de gènere i el desenvolupament social): Aquesta font aporta informació molt vàlida sobre la tendència de les desigualtats econòmiques, educatives i sanitàries entre classes, homes i dones i grups ètnics de molts països del món.
<http://www.socialwatch.org/es/portada.htm>
EUROSTAT (Oficina estadística de la Unió Europea): Taules interactives de dades sobre les desigualtats (vegeu 'cohesió social') i sobre l'estructura de classes (vegeu 'ocupació') als països de la Unió; en alguns casos, inclou Japó i Estats Units.
europa.eu.int/comm/eurostat/
Organització Econòmica per a la Cooperació i el Desenvolupament: Informes panoràmics. El d'ocupació dona dades sobre l'estructura de classes i les desigualtats econòmiques entre els homes i les dones.
www.ocde.org
Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament: Informes exhaustius mundials, de regions mundials, d'estats i d'espais interns d'alguns estats. Una visió molt exhaustiva a l'edició de 2003.
www.undp.org
University of Texas Inequality Project: Dades sobre les desigualtats d'ingrés a tot el món des dels anys 1960s
www.utip.gov.utexas.edu
US Census Bureau: Institut d'Estadística dels EUA
<http://factfinder.census.gov>